

Dazai Oszamu

Villon felesége

1

Durva ajtócsapkodásra ébredtem. Nem keltem föl, minek is keltem volna; tudtam, férjem megint leitta magát valahol.

A szomszéd szobában meggyújtotta a lámpát. Jól hallottam zihálását, és a zörejekből arra következtettem, hogy az asztal és a szekrény fiókjaiban matat. Aztán tompa huppanást hallottam; ez azt jelentette, hogy leült a gyékényre. Lélegzete elfulladtan zihált.

– Vacsorázott? – szoltam át az ágyból. – Ha éhes, talál a szekrényben rizsgombócot.

– Köszönöm, drágám – válaszolt. Meglepett ez a hang. – Hogy van a kisfiú, lázas még?

Mi ez? Soha nem érdeklődött a kisfiú után. Van egy három és fél esztendősi fiunk, szegény afféle visszamaradott gyerek, hogy kétévesnek is alig látszik. Járása olyan, mintha még csak most tanulna menni; két-három szóból álló szókincese az evésre, az igenlésre és a tagadásra korlátozódik. A múltkor is elvittem a fürdőbe; amikor levetkőztetve fölvettem, zokognom kellett, idegenek előtt, mert olyan szívfacsaró látvány volt kis teste. Állandóan betegeskedik; hol lázas, hol hasmenése van. De törődik is ezzel a férjem! Ha szólok, hogy beteg, csak annyit mond, hogy orvoshoz kell vinni, és már kapja is a gallérját, magára teríti, és elmegy. Ketten maradunk megint, s tudom, szó sem lehet orvosról, mert nincs itthon pénz.

De most, most érdeklődött, és milyen kedvesen! Bevallom, első pillanatban örültem, aztán valami balsejtelem kezdett gyötörni. Nem tudtam, mit szóljak. A szomszéd szobában nem szűnt a zihálás.

Ekkor kintről egy vékony női hang hallatszott:

– Tanár úr, tudtam, hogy itthon van!

Hallottam, hogy férjem kimegy az előszobába, és ijedten kérdezi:

– Mi van?

– Ne adja a hülyét – sziszegte a nő. – Magának rendes otthona van, semmi szüksége arra, hogy tolvaj legyen. Gondolja meg még egyszer a dolgot, mielőtt a rendőrségre mennénk!

– Elhallgasson – válaszolt a férjem –, magának itt semmi keresnivalója sincs. Azonnal tűnjön innen, vagy én szaladok el rendőrért!

– Hát ez micsoda? – szólalt meg egy férfi. – Micso-o-da? hogy itt semmi keresnivalónk? Na, ez már több a soknál. Adja ide a pénzünket! Mintha nem kínozta, nem gyötört volna bennünket eddig is eléggé! De amit ma este tett, az már minden arcátlanság teteje. Nem is értem, hogy vehettem magát eddig is emberszámba!

– Ez zsarolás! – üvöltötte a férjem, de hangjából félelem érződött. – Pusztuljanak innen azonnal! Ha beszélni akarnak velem, máskor, más hangon próbálkozzanak!

– Ezt nem vártam volna magától, Ótani úr – szolt a férfi. – Maga elvetemült gonosztevő, akivel már csak rendőr érthet szót.

Annyi gyűlölet volt a férfi hangjában, hogy hátamon futkosni kezdett a hideg. Hisztérikus, erőtlen hangon a férjem csak annyit tudott odavágni, hogy „csináljanak, amit akarnak”. Erre már kiugrottam az ágyból, fölkaptam a köpenyem, és kimentem az előszobába.

A férfi mintegy ötvenévesnek tűnt, de térdig érő, rövid kabátban is legalább tíz évvel látszott idősebbnek a feleségénél. Az asszony sovány, kicsi; öltözetéről ítélve pontos, rendszerető. Köszöntem, ők visszaköszöntek, mire férjem az ajtóhoz lépett.

– Azt már nem – kiáltotta a férfi, s elkapta a menekülő karját. Csavarni próbálta.

– Hozzám ne nyúlj, mert leszúrlak!

A férjem jobb kezében ott villogott a matróbicska, amit íróasztalfiókjából ismerek. Rájöttem, hogy csak ezt kereshette olyan nekivadultan az előbb a fiókokban. Persze, sejtette, hogy szüksége lesz rá. Amikor a férfi visszalépett, ő, mint egy fekete madár, megsuhogtatta szárnyát, és eliramodott. Az idegen még néhányszor letolvajozta, valószínűleg követi is, ha el nem kapom a karját:

– Nincs szükség vérré. Itt vagyok én, majd mindent eligazítunk.

– Igaza van – szólalt meg az asszony. – Hiszen ez örült, úgysem mennél vele semmire – fordult aztán a férfihoz.

– Fáradjanak be – mondtam.

Az idegen még az ajtóban állt, hosszan a sötétbe bámult. Látszott, szívesen letenné a kabátját, de figyelmeztettem, hogy könnyen megfázhat, már régóta fűtetlen a lakás.

Férjem szobájába tessékeltem a látogatókat. Elcsodálkoztak. A párányi szoba gyékényei már rothadásnak indultak, hullott a vakolat, az ajtók bambuszkerete már nem is volt keret, a szekrény üresen ásított. Előszedtem néhány foszladozó ülőpárnát, afrikbele mindegyiknek kicsüngött.

– Nem tudom, miről lehet szó – kezdtem –, de az előbb történtek után ítélve, komoly dologról. És most ez a bicskajelenet! Hogy is kérjek bocsánatot? De talán ismerik... és tudják róla, milyen rettenetes, amikor iszik.

– Kedves Ótaniné – szakított félbe a férfi –, megkérdezhetem, hogy hány éves maga? – Keresztbe vetett lábán jobb öklére könyökölt, s a szakadt párnán felém hajolt.

– Mármost hogy én? – ismételtem a kérdést.

– Igen, hogyne. Ha jól tudom, Ótani úr harmincéves.

– Harminc. Négy évvel idősebb nálam a hölgy, így már csak há-lából is mindig fintorgás nélkül szolgáltuk fel az ő vendégeinek az italt. Szóval, amikor Aki barátnőnk beállított Ótani úrral, minden kérés nélkül szakét tettünk az asztalukra. Rövid ideig maradtak csak, Ótani úr kiszürcsölte a szakét, fizettetett Akival, és elmentek, feltűnés nélkül, ahogy érkeztek. A hátsó ajtón. Tulajdonképpen semmi emlékezetes dolog nem történt, mégsem tudom felejtetni Ótani úr rendkívüli hatását. Olyan megfoghatatlan, kifinomult, olyan művelt ember... Hogy is gondolhattam volna, hogy maga az ördög látogat meg személyében! Az ördög első látogatása vajon mindig ilyen meg-tévesztő? Ezt ma sem tudom megérteni. Tíz nap múlva Ótani úr már egyedül érkezett. Ahogy belépett, átnyújtott egy százast. Igaz, akkor száz jen többet ért, mint ma akár háromezer. Úgy tukmálta rám a százását, erőltetetten nevetgélt, és sürgette az italt. Már akkor is eléggé el volt ázva, de ahogy ön is tudja, senki sem bírja olyan jól az italt, mint Ótani úr! Mondom, egyszer sem láttam dülöngélni, támolyogni. Persze az ember harminc környékén van ereje teljében, de ez akkor is ritka. Szóval, már erősen beszszelt, de még megivott vagy tíz pohárkával. Szakét. Nagyon csöndes volt, ha kérdeztük, csak szerény mosollyal válaszolt, egy-egy bizonytalan igennel. Mint aki álmából riad, egyszerre hirtelen fölugrott, és megkérdezte, hány óra. Mikor megmondtam, fölállt, vissza akartam adni neki a pénzből, de nem fogadott el semmit, hiába erősködtem. Végül is azzal ment el, hogy majd legközelebb leissza a százását. És most jól fogódzkodjon meg, Ótaniné, azóta még soha nem fizetett, mindig hebegett-habogott,

így ment ez három éven keresztül. Nem túlzok, de a söntés minden üvegét ő itta ki.

Nevetnem kellett, akaratom ellenére nevetni. A történet olyan kép-telenül nevetséges volt! De még idejében észbe kaptam, szájam elé rántottam a kezem, és a vendéglősnére néztem. Éreztem, őt is nevetés fojtogatja, az arca furcsán meg-megrángott, aztán gyorsan lesütötte a szemét.

– Igen, ez már annyira tragikus – magyarázott tovább a férfi ugyan-csak nevetéssel küszködve –, hogy ezen már csak derülni lehet. Mert ha Ótani úr a saját dolgában legalább megközelítően is olyan követ-kezetes volna, mint az ivásban, már rég miniszter vagy valami egye-temi tanár lehetne. De úgy tudom, nemcsak mi vagyunk Ótani úr egyetlen áldozata, másokat is kedvel. Képes az emberről még a bőrt is lenyúzni! Elég csak Akira gondolni. Aki már nem jár többé hozzánk. Alighogy megismerte Ótani urat, elvesztette gazdag pártfogóját, a pénzét, a kimonóit, és most valahol egy patkánylyukban nyomorog. Ez az ember tette koldussá. De hát Aki úgy odavolt érte, mást sem lehetett tőle hallani, hogy ilyen meg olyan előkelő az Ótani úr, meg hogy egy Sikokuba való báró elsőszülöttje, akit életmódja miatt taga-dott ki rigolyás apja, de halála után Ótani úr hatalmas vagyont örököl a bátyjával. Akinak persze nemcsak előkelő volt az Ótani úr, hanem emellett még zseni is természetesen, mert aki huszonegy éves korában olyan hatalmas munkát jelentet meg, melyhez még Isikava Takuboku könyve sem fogható, az csak a zsenik zsenije lehet! Fiatal még – ára-dozott –, már vagy tíz könyve megjelent, ő az ország legtehetségesebb költője, ezenkívül híres tudós, elvégezte a birodalmi egyetemet, per-fekt francia, német – szóval maga az isten. Igen, másoktól is hallottuk, hogy híres költő, és hogy Ótani báró az apja, ebben nem tévedett Aki. Még a feleségem is rajongott érte, pedig ő a legjobb akarattal sem nevezhető sem fiatalnak, sem csinosnak. Persze, mára már eltűnt az arisztokrácia, de a háború előtt semmivel nem lehetett úgy elcsábíta-ni egy nőt, mintha az ember fel tudott mutatni valamiféle nemesi származást. Valahogy a nők arra felkapják a fejüket. Mai divatos ki-fejezéssel ezt talán úgy mondják, ostoba szolgálalkúség. Én aztán úgy gondolom, hogy csak azért, mert hű de előkelő ember, már megbo-csásson, Ótaniné, hogy ilyet mondok, de csak mert egy vidéki nemesi család mellékágának másodszülöttje nem hiszem, hogy különb lenne bármelyikünknel, főleg nem kellene úgy odáig lenni érte. Igaz az is, hogy mindig készségesen kiszolgáltam őt, bárhogy eltökéltem

is magam, hogy csak átnézek majd rajta, mint az ablaküvegen. Folyton a legképtelenebb órát választotta ki a nálunk való potyázásra; úgy jött, mint akit halálra kergetnek. Mintha a mi kis piszkos odúnk lett volna egyetlen menedéke! Ki tagadhatta hát meg egy ilyen embertől az italt? Attól, aki még részegen sem lármás, részegen sem kötözködik? Mert ha fizet, nála eszményibb vendéget lámpással sem találni. És nálunk a származásáról és költőségéről is hallgatott. Aki időnként rákezdett szokásos dicshimnuszaira, s ha Ótani úr éppen ott volt, halkán csak annyit mondott: neki mindössze pénzre volna szüksége, legalábbis annyira, hogy kifizethesse a számláját. A számla persze egyre növekedett, igaz, Aki néha fizetett valamit, meg egy másik asszony is, akiről Aki nem is tud, és jobb is, ha soha nem szerez tudomást. Szóval ez a másik asszony valaki másnak a felesége, és néha Ótani úr elhozta hozzánk, na, ő olyankor bőkezűen fizetett. De hát mi végeredményben csak az üzletből élünk, és azokon a napokon, mikor nincsen ott senki, aki fizethetne helyette, csak nem itathatjuk az örökévalóságig ingyen még Ótani urat sem! Akkorra már olyan nagy volt a számlája, hogy komoly veszteséget okozott nekünk, de aztán hallottuk, hogy van ám a tanár úrnak Koganei környékén saját otthona rendes feleséggel, szóval arra gondoltunk, egyszer ellátogatnánk ide, hogy megbeszéljük a tartozás dolgát. Kérdeztük is Ótani urat, hogy merrefelé lakik, de megérezhetett valamit, és meglehetősen barátságatlanul nekünk támadt, hogy értsük meg, ha egyszer nincs pénze, akkor nincs, és attól aztán biztosan nem fogja tudni visszafizetni az adósságát, ha elmérgesítjük a viszonyt. Mi viszont mindenképpen szeretettük volna megtudni, hol lakik, úgyhogy többször is megpróbáltuk követni, de mindig lerázott minket. Amikor aztán érkezett a bombázások ideje, Ótani úr katonai sapkában esett be hozzánk, mint akinek már minden mindegy, egyenesen a szekrényhez sétált, kivette a brandyt, úgy, ahogy volt, állva felhajtotta, és már állt is tovább, a számláról persze szó sem esett. Aztán végre véget ért a háború, és nem kellett tovább titokban vinni a boltot. Új függöny került a főbejárat elé, és akármilyen szerényen is, de beindult az üzlet, még egy hostesst is fel tudtunk venni, de minden hiába, mert Ótani úr csak nem tágitott, azzal a különbséggel, hogy már nem nőekkel, hanem egy újságíróhordával jött mindig hozzánk. Ezek azt mesélték szélteben-hosszában, hogy a generálisok meg a katonák ideje lejárt; írók, költők kormányozzák majd a világot. Ótani úr furcsa szavakat használt, lehet, hogy angol neveket említett, de az is lehet, hogy filo-

zófiai dolgokat mondott. Szóval beszélt, beszélt egyre, aztán hirtelen fölállt, és távozott. Várhatták aztán a barátai, ő ugyan nem tért vissza! Amikor már ők is menni akarnak, én elmondom nekik, hogy Ótani úr mindig így tesz, ha potyázni akar, és megkérem, hogy egyenlítsék ki ők az aznapi számlát. Vannak, akik szó nélkül összedobják a pénzt, és vannak, akik fölháborodottan szidalmaznak, hogy mit gondolkod, lopják ők a pénzt? Fizettessem csak ki Ótani úrral. Szóval elmondom ilyenkor, miként áll nálam Ótani úr számlája, s kijelentem, ha ők egy töredékét is bevasálnák rajta az adósságnak, hát én a felét visszaadom, vissza én. Ennek aztán megvan a hatása: az emberek elképednek, nem is hitték volna, hogy ilyen szörnyeteg ez az Ótani úr! Fogadkozunk, hogy többet nem isznak vele. Ilyenkor van úgy, hogy nincsen náluk csak egy százas, de megígérik, hogy másnap hozzák a pénzt, addig nálam hagyják zálogban a kabátjukat. Az emberek soha nem nézik jó szemmel az újságírókat, de nekem az a véleményem, hogy Ótani úrhoz képest úriemberek, és ha ő egy báró másodszülött fia, hát ezek egy herceg elsőszülöttei! Igaz, a háború Ótani úrra meglehetősen rossz hatással volt, szemmel láthatólag eldurvult, még többet iszik, mint azelőtt, vonásai is ijesztőek lettek. Néha ökölrel támad egy-egy barátjára, de hogy többet ne mondjak, még a boltban szolgáló kislányt is megerőszakolta. Kétségbeestünk, de mit tehattünk? Hazaküldtük a kislányt. Még csak meg sem tudtuk vigasztalni! Aztán könyörögni kezdtem Ótani úrnak, hogy engem többé már nem érdekel az adóssága, csak kerülje el a vendéglőnket. Azt mondta, jobb, ha hallgatok, hiszen úgyis feketézésből élek, degeszre keresem magam, s ha nem fogom be a számat, még bajom lehet. Másnap meg úgy sétált be hozzánk, mintha mi sem történt volna. Lehet, hogy az ég büntet vele, mert a háború alatt sem zártam be, akkor is mértem az italt. Feketén, igaz, hiszen gyárba kellett volna mennem. Jól van, feketén. De ma este aztán megbocsáthatatlan dolog történt! Ez az Ótani se nem... se nem költő, se nem tanár, csak egy ócska tolvaj, aki ellopott tőlünk ötezer jent! Most mi is csak úgy tudunk megélni, hogy ami pénzt megkeresünk, abból azonnal készleteket vásárolunk, otthon jó, ha akad ötszáz, netán ezer jen készpénz. Őszinte leszek, ahogy jön a pénz, azonnal be kell fektetnünk újabb készletekbe. Ma este is csak azért volt otthon ennyi sok pénz, mert mindjárt itt az év vége, és körbejártam a törzsvendégeinket, hogy rendezzék az idei számláikat. Ha nem tudok árut venni, akár be is szögelhetem az ajtóm, éppen újév napjára. A dolog úgy volt, hogy a feleségem éppen kiszámolta

az ötezet, és a szekrénybe akarta tenni. Ótani úr figyelhette a sön-
tésből, mert egyszerre csak a lakószobában termett, félrelökte a fele-
ségem, és kiemelte a pénzt, aztán egy szempillantás alatt az utcán
termett. Mi elhűlve, tátott szájjal meredtünk Ótani úrra, aztán ki-
szaladtunk utána. Megfordult a fejemben, hogy tolvajt kiáltok, hogy
odacsődüljenek a járókelők, de aztán arra gondoltam, hogy mégis
csak régóta ismerjük egymást Ótani úrral, és ez talán túlzás lenne.
Szóval utána jöttünk, azzal, hogy ma aztán nem tévesztjük szem elől,
történjen akármi. Azt terveztük, hogy amint egy nyugodt helyet ta-
lálunk, szelíden, szép szóval megkérjük, adja vissza a pénzt. Nagyon
ingatag lábakon áll az üzletünk, szóval összeszedtük minden erőnket
az asszonnyal, és végre sikerült eljutnunk ide, ahol elmondhattuk,
hogy nem tudunk tovább várni, kérjük vissza a pénzünket. Erre kést
emel ránk, és azzal fenyeget, hogy leszúr! Ez már több a soknál!

Ismét nevetethetném támadt, és már ki is buggyant belőlem a ne-
vetés. Pedig hogy szerettem volna komoly maradni! A vendéglősné-
nek rosszul eshetett ez, mert végtelenül udvariasan ő is heherészni
kezdett. Én úgy nevettem, hogy a könnyem csurgott. Hirtelen arra
gondoltam, bizonyára ez az a nevetés, melyet férjem egyik versében
is megénekelte... „nevetés a civilizáció romjain...”

2

De a dolog korántsem volt ilyen nevetséges. Megnyugtattam a há-
zaspárt: mindent magamra fogok vállalni, tőlem telhetően meg is
oldom a problémákat, csak legalább egy napig legyenek türelemmel,
és halasszák el a feljelentést. Aztán részletesen elmagyaráztattam,
miként lehet hozzájuk Nakanóba eljutni, s megígértem, hogy másnap
fölkeresem őket.

Magam voltam a dermesztően hideg szobában, s törni kezdtem a
fejem. Mit tegyek? Levetkőztem, visszafeküdtem a fiam mellé, gyön-
gően és gépiesen simogattam a fejét, és próbáltam elképzelni, milyen
gyönyörűséges is volna, ha az a másnap soha, de soha nem virradna
meg.

Apám valamikor az Aszakusza-park egyik sarkában, a tó mellett
egy bódében árult halas, zöldséges ételeket. Anyám korán meghalt,
mi ketten éltünk egy bérházban, és a bódét is ketten vittük. Férjem
gyakran megfordult nálunk, idővel összebarátkoztunk, annyira, hogy

már titkolnunk is kellett apám előtt. Persze, hamarosan hízni kezdtem, s ez nem kecsegtetett sok jóval, hiszen nem akart feleségül venni. Aztán végül összeköltöztünk, de hivatalosan nem lettem a felesége, a fiam is az én nevemen van. Férjem már akkor kimaradozott otthonról, néha két-három napig, sőt, akár egy hónapig sem jött haza. Soha nem tudtam útjairól, de otthon mindig részegen, kimerülten jelent meg. Egyszer hosszan az arcomba nézett, aztán sírni kezdett. Volt, hogy bemászott mellém az ágyba, szorosán átölelt, és mintha álmában beszélt volna, kiabált:

– Nem lehet, félek! Segítség! Segítség!

Egész testében remegett. Ha aludt, folyton motyogott, nyögött. Reggelenként úgy viselkedett, mint a bamba, aki csak bámul maga elé és hallgat; aztán hirtelen föláll, és eltűnik. Később kezdődik előlről az egész, és megint hetekig nem látjuk.

Kérdezhetné valaki, hogy miből éltünk a fiammal. Hát abból, hogy a férjem kiadójától két-három jótét lélek néha hozott egy kis pénzt. Idegenek aggódtak a sorsunk miatt.

Sikerült elaludnom. Amikor kinyitottam a szemem, már a reggeli napsugár köszöntött, a sugarak vidáman törtek be a tolóajtó résein. Felöltöztem, hátamra kötöttem a fiam, és kimentem az utcára. Még nem tudtam, hova is megyek, de a lakásban nem bírtam volna tovább maradni.

Az állomásra mentünk. Útközben egy utcai bódénál cukorkát vettem a kisfiamnak, majd hirtelen ráébredtem, hová menjek, és jegyet vettem Kicsidzsódzsiig. Felszálltam a vonatra, és ahogy a kapaszkodót szorítva gyanútlanul bámultam a kocsí plafonját, egy hirdető plakáton megláttam a férjem nevét. A plakát egy folyóiratot reklámozott, melybe – úgy tűnik – a férjem *François Villon* címmel írt hosszú tanulmányt.

Kicsidzsódzsiban szálltunk le, és egyenesen az Inokasira-parkba mentünk. Milyen rég jártam ott utoljára! A tó mellől már kivágták a fenyőket, a föld nyers húsa úgy vöröslött elő, mint a telkek föltúrt talaja építkezés előtt. Letelepedtünk egy padra, fiamat megettettem az otthonról hozott édeskrumplival, aztán beszélni kezdtem:

– Nézd, kisfiam, milyen szép ez a tó! Régen aranyhalacska úszkáltak benne, sok, temérdek kis halacska. De már kipusztultak. Csak a víz maradt. Hát nem szomorú?

A fiam meg csak teletömte a száját édeskrumplival, és furcsán nevetgélt. Hiába az én fiam, tudom, hogy szellemi fogyatékos. Sokáig maradtunk a parkban, aztán visszakötöttem fiamat a hátamra, és a

megállóhoz igyekeztünk. Elnézegettem az állomás előtti zsúfolt boltokat, végül megvettem a jegyet Nakanóig. Mintha láthatatlan erő irányította volna lépteimet, egyenesen a vendéglő felé tartottam.

Az első ajtó zárva volt, a hátsó bejáraton kellett bemennem, a konyhán keresztül. Csak a vendéglősnét találtam ott, éppen a betonpadlós söntést takarította.

– Jó napot, asszonyom – köszöntem. – Nagy újsággal jövök – fül-lenttem, amin magam csodálkoztam legjobban, hiszen arra nem is készültem, hogy mit mondok majd. – Azt hiszem, még ma este meglesz a pénz, de a legrosszabb esetben is holnap átadhatom. Szóval, nyugodjanak meg.

– Igazán? – a vendéglősné arca kicsit felderült, de nem tűnt el róla a kétely, mintha legbelül nem igazán hinné el, amit mondok. – Nagyon örülnénk.

– Kérem – igyekeztem még hitelesebbé tenni bejelentésem – valaki idehozza majd magukhoz a pénzt. Addig én is itt maradnék. Zálogban. Amíg megérkezik a pénz, addig pedig hadd segítsek az üzletben!

Fiamat letettem a lakószobában, s munkához láttam. A kisfiú mindig egyedül szokott játszani, most sem volt vele semmi baj; talán éppen fogyatékos szellemi képességei miatt, az idegenektől egyáltalán nem fél, mosolygott a vendéglősnére is, és szépen elmaradt vele. Amíg utánajártam a jegyre szereshető élelmiszereknek, addig ő az asszonytól kapott üres amerikai konzervesdobozt ütögette-dobálta.

Déltájban megérkezett a vendéglős is a hallal, a zöldségekkel, neki aztán megint elmeséltem, amit az asszonymak.

– Ez mind nagyon szép, asszonyom – magyarázott a vendéglős –, csakhogy könnyebb dolog ám beszélni a pénzről, mint hozzájutni!

– Sajnos, ezt én is tudom – válaszoltam. – De amit mondtam, azt biztosra vehetik. Nagyon kérem magukat, várjanak még a feljelentéssel, s amíg a pénz nem érkezik meg, majd dolgozom...

– Hát, ha visszakapjuk a pénzt... végül is... – motyogta a vendéglős, mintha magában beszélne. – Akárhogy is, még 5-6 nap és vége... Hát éppen ezért szeretnék ...

Ekkor három munkásforma férfi nyitott be. Elhallgattam.

– Van szerencsénk – szaladtam eléjük. – Meleg szakét parancsolnak? – hajlongtam, és közben odasúgtam a vendéglősnének, hogy kerítsen nekem egy kötényt.

– Hű, ez aztán igen! – méregetett az egyik jövevény.

– Vigyázzanak ám rá, drága jószág! – szólt oda a vendéglős.

Ez tréfásan, de azért mégis komolyan hangzott.

– Fajtiszta kanca, egymillió dollár, he? – ízetlenkedett a másik.

– A kanca akkor is csak fele annyiba kerül, mint a csődör, ha fajtiszta! – engem sem kell féltetni, ha tréfálkozásra kerül a sor. Közben letettem a vendégek elé a meleg szakés kancsót.

– Ugyan, nem kell szerénykedni – szólalt meg a legfiatalabb. – Azt beszélnek, Japánban mától kezdve a nő egyenrangú a férfival. Na, szépségem, én az első pillantásra beléd bolondultam. Gyereked azért van, mi?

– Mármint ez a kisfiú? – kérdezte a vendéglősné, és a másik szobából kihozta a kisfiamat. – Örökbe fogadtuk egy rokonunk fiát, most már lesz utódunk is – magyarázta az asszony élénken.

– Tehát már van pénzük is – vágott közbe élesen az egyik férfi, és rám sandított.

– Igen, van egy virágszálunk, de egy csomó adósságunk is vele együtt – morogta vészjóslón a kocsmáros. – Mit óhajtanak? Ételt? – És mosolyogni kezdett.

Mintha csak ekkor értettem volna meg valamit. Magamban mindenkinek igent mondtam, és vigyáztam, hogy semmit ne áruljak el gondolataimból. Fölszolgáltam a forró szakét.

Aznap december 24. volt, talán ezért jártak ki és be oly sűrűn a vendégek. Reggel óta még semmi nem ment le a torkomon, pedig az asszony egyre kínálgatott. Nem éreztem éhséget. Annyit dolgoztam, mint még soha. Lehet, hogy csak képzelődés az egész, de mintha minden megváltozott volna a kocsmában, az élet elevebb lett. Többen megkérdezték a nevemet, s nem egy vendég kezét is fogott velem.

Csakhogy nekem mindez nem jelentett semmit, annyira kilátástalan volt a helyzetem. Míg cserélgettem a szakés kancsókat, a vendégekre mosolyogtam, válaszoltam durva történeteikre, s folyvást csak arra gondoltam, milyen jó volna jéggé válni, hogy aztán szétolvadva belepárologjak a semmibe.

Azt hiszem, a csoda létezik.

Alig kilenc óra után két vendég nyitott be. Egyikük férfi volt: ünnepi, háromszögletes kalapban, száját álarc fedte. Középkorúnak látszó, feltűnően csinos asszonyt vezetett. A sarokba telepedtek, háttal a söntésnek, de én az első pillantásra megismertem a férfit. A tolvaj a férjem volt!

Tudtam, hogy a férjem nem ismert fel, ezért én is úgy tettem, mintha nem ismerném őt és tovább tréfálkoztam a többi vendéggel. A hölgy férjemmel szemben telepedett le, majd felém kiáltott:

– Kisasszony!

Odamentem, megkérdeztem, óhajtanak-e szakét. Férjem ekkor ismerhetett föl álarca mögül. Meghökken. Én finoman megpaskoltam a hátát.

– Hűha, hogy is mondják? Boldog karácsonyt? Látom, magukra férne egy ital!

Az asszony ezt mintha meg sem hallotta volna, újra rám nézett és azt mondta:

– Kisasszony, ne haragudjon, de fontos dolgot szeretnék megbeszélni a tulajjal. Ide tudná hívni, kérem?

A vendéglőshöz mentem. Sистерgő olajban forgatta a halakat. – Itt van a férjem – mondtam. – Egy asszonnyal jött. Kéri, hogy menjen oda. Ha lehet, az asszony előtt ne szóljanak rólam. Nem szeretnék a férjemnek kellemetlenséget okozni.

– Szóval, megjött – mondta a vendéglős. Látszott rajta, hogy bár korábban volt benne némi kétely, azért hajlott elhinni azt, amit délután összehazudoztam, és most is meg van győződve róla, hogy ezt az egészet én intéztem. Egyáltalán nem volt meglepődve rajta, hogy a férjem megérkezett, egyszerűen tudomásul vette.

– Ugye, hallgat rólam? – esdekeltem.

– Ha magának úgy jobb – és az asztalhoz ment.

Néhány szót váltott az asszonnyal, aztán mindhárman kimentek. Éreztem és hittem, hogy minden megoldódott egy csapásra. És azt is éreztem, hogy nagy kő esik le a szívemről.

– Igyunk mi is – szoltam egy fiatal, húsznak sem látszó vendéghez – igyunk, karácsony van.

Nem tudom, miért, de kezem a csuklójára tettem.

3

Talán még fél óra sem telt belé, amikor a vendéglős visszaérkezett.

– Nagyon köszönöm, Ótaniné – hajlongott.

– Mindent visszakapott? Igazán nagyon örülnék...

– Hát a tegnapi ötezret. – Kényszeredetten nevetgélni kezdett.

– És a többi? Az mennyi?

– Húszezer.

– Csak húszezer? – csodálkoztam.

– Persze, de csakis azért, mert Ótani úrról van szó.

– Hát akkor nem is olyan nagy a baj. Szívesen dolgoznék én itt ezentúl! Jöhetnék mindennap, amíg vissza nem térül munkámból a húszszer!

– Hát ezt nem hittem volna magáról, kedves Ótaniné!
És hosszan nevetgélünk.

Tíz óra lehetett, amikor hazamentünk a fiammal. Férjem nem mutatkozott, de nem bántam. Már annak is örültem, hogy a vendéglőben mindig találkozhatunk. Csodálkoztam, hogy ez az ötlet azelőtt nem jutott eszembe. Ami a kiszolgálást illeti, hát volt benne gyakorlatom, hiszen valamikor ugyanezt csináltam az apám standján. Tudom, mi kell az ilyen helyen. Például aznap, karácsony este is ötszáz jen borralalót kaptam.

A vendéglős elmondása szerint férjem előző este egy ismerősnél éjszakázott, aztán kora reggel bement egy Kjóbasi környéki bárba. Az az asszony, akivel karácsonyeste a vendéglőben megjelent, a bártulajdonos. Férjem „karácsonyi ajándékként” az öt bárkisasszonynak kiosztott egy halom pénzt, közben nyakalta a whiskyt. Délben ment csak el, taxival. Négy óra tájban ismét benyitott, hóna alatt tortát, sült pulykát, háromszögletű ünnepi papírkalapot, álarcot meg ki tudja, mit szorongatott. Közben telefonált ismerőseinek, és „nagy karácsonyi lakomára” hívta meg őket. A tulajdonosnőt égette a kíváncsiság, hogy honnan lehet vendégének annyi pénze. Férjem persze minden köntörfalazás nélkül elmondta a pénz eredetét. Nyilván nem közönséges ismeretség fűzi őket egymáshoz, mert az asszony meggyőzte őt arról, hogy a pénzt vissza kell adni, hiszen mekkora macera lenne belőle, ha a vendéglős feljelentené őt a rendőrségen! És maga fizette ki az ellopott ötezetet.

– Csak az az érdekes, Ótaniné – magyarázta a vendéglős –, hogy maga megérezte a dolgot. Mondja csak, sejtette valamiből, hogy a dolog így végződik? Valaki talán megsúgta?

A vendéglős állhatatosan hiszi, hogy én előre tudtam mindenről. Tudtam, hogy a férjem este megjelenik, ezért is beszéltem olyan biztonsággal a pénzről. Ott akartam bevárni.

– Hát, izé... – hebegtem.

Attól a naptól kezdve új életet éltem. Rendbe hozattam a hajam, illetszerekre költöttem, ápoltam magam. Megjavítottam a ruháim, s a vendéglősné megajándékozott két pár fehér zoknival. Olyan érzés

volt, mintha az eddigi szenvedések egyszerűen kitisztultak volna a szívemből.

Reggelente két ebédet csomagoltam be magunknak, aztán hátamra kötöttem a fiam, és elindultunk. Még új nevem is lett: Szaccsannak hívtak. Kaméliás Szaccsannak, az üzlet neve, a Kamélia vendéglő után. Szaccsan persze rengeteget dolgozott, mert éppen a karácsony és újév közti időszakban a legnagyobb a kocsmaforgalom.

Férjemet kétnaponként láttam. Amit fogyasztott, nekem kellett fizetnem. Aztán rendszerint eltűnt, s csak nagy sokára tért megint vissza.

Többször volt, hogy halkán megkérdezte, nem megyünk-e haza. Ilyenkor csak bólintottam és összeszedelődzködtem; olyan jó volt, hogy együtt tesszük meg az utat hazáig! – Már az elejétől fogva így kellett volna csinálnunk – mondtam neki. – Olyan boldog vagyok!

– A nő számára nem létezik sem a boldogság, sem a boldogtalanság – jelentette ki.

– Ugyan!? Bár, ki tudja... No, és a férfi számára?

– A férfi csak a boldogtalanságot ismeri. És a férfi semmi mást nem tesz egész életében, mint harcol a félelem ellen.

– Azt nem tudom, de mindenesetre én tudnék így élni. Jó emberek a Kamélia tulajdonosai.

– Azok idióták! Vidéki senkik. És még kapzsik is! Ott itatnak engem, amikor meg végzek, tartják a markukat!

– Egy kocsmában azt így szokás! De nem csak ez a baj, igaz? Csak nem volt dolgod a vendéglősnével?

– Még a háború alatt. Tud erről a férfi is?

– Azt hiszem, igen, mert egyszer felsóhajtott, hogy „Szarvaim is vannak, meg kintlévőségeim is!”

– Bármilyen őszintétlenül hangzik is – szomorodott el férjem –, én mélységesen kívánom a halált. Mióta az eszemet tudom, más kívánságom nincs is. Nemcsak magam, de mások számára is az a legjobb, ha én nem élek. A legnagyobb baj az, hogy nem tudok meghalni. Mintha valami torz istenség tartana vissza a haláltól!

– Talán a munka tartja vissza – vettem közbe.

– Ugyan! Az semmi. Mert nincs sem remekmű, sem fércmű. Ha az emberek azt mondják jó, akkor jó, ha azt mondják rossz, akkor rossz – olyan ez, mint a ki- és belégzés. Csak az a félelmetes, hogy valahol ebben a világban léteznie kell az isteneknek. Nem?

– Tessék?

– Léteznek, nem?

– Azt én nem tudhatom.

– Aha. – A napok múlásával rá kellett jönnöm, hogy a Kamélia vendéglőbe szinte kivétel nélkül bűnözők járnak. Férjem a legfinomabb vendég. Egy idő után már nemcsak a vendégeket, de még az utcán a járókelőket is mind olyannak láttam, mint akik rosszban sántikálnak. Egyszer például benyitott egy ötvenen túli, jómódúnak látszó asszony. Háromszáz jenért árult egy üveg szakét. Ez a piaci árhoz képest olcsónak számított, így a vendéglősné megvette – erre kiderült, hogy fel van vizezve! Hát, ha lerongyosodott előkelőségek is ilyesmire kényszerülnek, akkor hogyan élhetnénk mi, szegény ördögök, tiszta lelkiismerettel? Bizonyos kártyajátékoknál megéri néhány rossz lapot gyűjteni, hogy aztán később azokkal nyerhessünk. De a való világban sajnos nincs ilyen.

Ha tényleg léteznek azok az istenek, jó lenne, ha végre előbújnának! Január vége lehetett, amikor lefeküdtem az egyik vendéggel.

Aznap este szakadt az eső. Férjem nem mutatkozott, viszont egyszer csak megjelent az a Jadzsimá úr, aki egy kiadónál dolgozik velem, és többször küldött már nekünk pénzt. Egy másik, negyvenes férfival jött, akiről kiderült, hogy a kollégája. Miközben szakét iszogattak, hallottam, hogy Ótani feleségéről beszélnek: arról, hogy helyes-e vagy sem, hogy ilyen helyen dolgozik. Melyik vendéglőben dolgozik az az Ótanine? – kérdeztem.

– Fogalmam sincs – felelte Jadzsimá úr. – De annyi biztos, hogy csinosabb, mint kaméliás Szaccsan! – tréfálkozott.

– Még féltékeny leszek! Különben is, Ótani úrral szívesen eltöltenék egy éjszakát. Én már csak az ilyen rosszfiúkat szeretem.

– Nono – szólta Jadzsimá úr, és vendégére kacsintott.

Ekkorra már sokan tudták, főként kiadói emberek, hogy én vagyok Ótanine. Többen csak azért jártak a vendéglőbe, hogy eltréfálkozzanak velem. A kocsmá forgalma föllendült, s mintha a gazdának is kedvére lett volna a dolog.

Jadzsimáék jóval tíz után távoztak. Valami papírüzletet tárgyaltak, persze feketén. Láttam, hogy a férjem nem jön, az eső zuhogott, s már csak egyetlen vendég rostokolt a sarokban. Készülődni kezdtem: karomba vettem és hátamra kötöttem a fiamat, aki a belső szoba sarkában aludt el, majd halkán odaszóltam a vendéglősnének, hogy megint kölcsönveszem az ernyőt.

– Van nekem ernyőm! – szólalt meg a vendég. 25-26 éves forma, alacsony és sovány férfi volt, gyári munkásnak néztem. Becsületes

arca volt. Ez volt tehát az első vendégem, azon az estén. – Hadd kísérem haza.

– Jaj, nagyon köszönöm! De igazán felesleges, már megszoktam, hogy egyedül járok.

– Szó sem lehet róla, tudom, milyen messze lakik. Én is ott lakom a környéken, Koganeiben. Hadd kísérem el! Vendéglősné, kérem a számlát!

Három kancsóval is kikért aznap este, de nem tűnt igazán részegnek. Együtt szálltunk fel a vonatra és szálltunk le Koganeiben, aztán együtt sétáltunk az esernyő alatt a szakadó esőben és vaksötétben. A fiatalember egészen eddig nagyon csendes volt, most megeredt a nyelve:

– Ismerem ám önöket. Lelkes olvasója vagyok Ótani úrnak. Magam is írogatok verseket. Mindig szerettem volna megmutatni a verseimet, de sohasem sikerült. És, és félek is tőle...

Megérkeztünk. Elbúcsúzott.

Éjszaka ajtócsukódásra ébredtem. Nem mozdultam, azt hittem, a férjem érkezett haza – részegen. Aztán egyszer csak meghallottam egy férfi hangját:

– Elnézést! Ótaniné! Van itthon valaki?

Kimentem, az előszobában meggyújtottam a villanyt. Az esti fiatalember állt az ajtóban. Nem is állt, dülöngélt a részegségtől.

– Ne haragudjon, Ótaniné. Hazafelé még megálltam az egyik bódénál egy pohárkára. Az a helyzet, hogy én nem is erre lakom, hanem Tacsikavában... Szóval, mire visszamentem az állomásra, már elment az utolsó vonat. Kérem, Ótaniné, hadd maradjak itt reggelig. Az első vonattal hazamegyek. Nem kell nekem rendes fekhely, matrac, semmi. Jó lesz az előszoba. Ha nem zuhogna úgy az eső, elég volna nekem az eresz is.

– A férjem még nem jött haza. Jó. Dőljön le – s kivitem neki két szakadt ülőpárnát.

Megköszönte a fekvőhelyet, azonnal lehuppant, s mire visszabújtam az ágyba, már horkolt.

Hajnaltól – magam sem tudom pontosan, hogy történt – az övé lettem. Aztán hátamra vettem a fiam, s elindultunk dolgozni.

A kocsmában már várt egy vendég. A férjem. Ült, és újságot olvasott; a délelőtti napsugár az előtte álló szakés poháron táncolt. Nagyon szépnek láttam a férjem.

– Egyedül vagy? – kérdeztem.

– Az öreg elment bevásárolni, az asszony az előbb még a hátsó bejáratnál volt, már nincs ott? – nézett rám a férjem.

– Tegnap este nem jöttél – szóltam.

– De. Újabban nem tudok anélkül elaludni, hogy ne lássam Kaméliás Szaccsant. Tíz után érkeztem, s akkor mondták, hogy már hazamentél.

– Aztán?

– Aztán itt éjszakáztam. Zuhogott az eső. ..

– Lehet, hogy ezentúl nekem is itt kéne aludnom...

– Jó ötlet. Majd megbeszélem a dolgot. Semmi értelme, hogy fizessük a lakbért azért a kis lyukért.

Férjem nem válaszolt, az újságba temetkezett.

– Nahát, megint lehúznak – motyogta olvasás közben. – Szóval, hogy én epikureista álnemes vagyok. Hogy téved szegény! Mikor azt kellene írnia, az istenek előtt reszkető epikureista! Nézd csak, Szaccs-san. Azt írja, embertelen szörnyeteg vagyok. Micsoda tévedés! Lehet, hogy nem most kellene mondanom, de tavaly is csak azért vittem el azt az ötezer jent, hogy neked és a fiunknak igazán szép újévi ünnepet biztosíthassak, hiszen olyan régen nem volt egy rendes közös ünnepünk! Hát csinálna ilyet egy embertelen szörnyeteg?

– És azzal meg mi a baj, ha embertelen szörnyeteg vagy? Nekem csak az számít, hogy valahogy boldoguljunk! – mondtam neki minden különösebb boldogság nélkül.

Lektorálta: Hajnal Krisztina